

Valsts fondēto pensiju shēma jeb 2. līmenis (3/43/17)

Šajā rakstā – par to, kā klūt par pensiju 2. līmeņa dalībnieku, kāda ir pensiju kapitāla iemaksu apjoma pārdale starp 1. un 2. līmeni, kādas ir iespējas savu uzkrāto 2. līmeņa kapitālu atstāt radiniekiem un citiem jautājumiem šajā sakarā.

Valsts fondēto pensiju shēma

Valsts fondēto pensiju shēma jeb 2. līmenis Latvijā tika ieviests 2001. gada 1. jūlijā. Par 2. līmeņa dalībnieku var klūt ikviена sociāli apdrošināta persona, kura šīs pensiju shēmas darbības sākumā (2001. gada 1. jūlijā) nebija vecāka par 50 gadiem.

Dalība 2. līmenī ir obligāta tiem, kas līdz 2001. gada 1. jūlijam nebija sasnieguši 30 gadu vecumu (t.i., dzimuši pēc 1971. gada 1. jūlija). Personas, kas shēmas darbības sākumā bija 30 līdz 49 gadus vecas (t.i., dzimušas no 1951. gada 2. jūlija līdz 1971. gada 1. jūlijam ieskaitot), varēja un joprojām var tai pievienoties brīvprātīgi. Turpretī personām, kas dzimušas pirms 1951. gada 2. jūlija, šīs pakalpojums nav pieejams.

Kā veidojas pensijas kapitāls?

Kopējais sociālās apdrošināšanas iemaksu apjoms pensijas kapitālam ir 20% no ienākumiem, un tas tiek pārdaļīts starp 1. un 2. līmeni. Pensiju 2. līmeņa dalībniekiem nav jāveic papildu sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Pensiju 1. līmenis nodrošina vecuma pensiju un pabalstu izmaksu esošajiem pensionāriem – šobrīd tiek izmantotas sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju veiktās iemaksas. Pensiju sistēmas darbības galvenais princips ir šāds: jo lielākas sociālās iemaksas tiek veiktas šodien, jo lielāka pensija būs rīt.

Saskaņā ar VSAA datiem kopējā pensijas kapitāla iemaksu apjoma pārdale starp 1. un 2. līmeni ir šāda:

Gadi	1. līmenis	2. līmenis
2001.-2006.	18%	2%
2007.	16%	4%
2008.	12%	8%
2009.-2012.	18%	2%
2013.-2014.	16%	4%
2015.	15%	5%
no 2016.	14%	6%

Iemaksas 2. līmenī reģistrē ceturtajā mēnesī pēc pārskata mēneša. Tātad konta izrakstā iemaksas, kas ieguldītas 2017. gada janvārī, ir aprēķinātas no 2016. gada septembra ienākumiem, savukārt 2017. gada maijā ieguldītās iemaksas ir aprēķinātas no 2017. gada janvāra ienākumiem.

Iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā tiek aprēķinātas, ienākumus reizinot ar tā paša gada iemaksu likmi.

Kā klūt par pensiju 2. līmeņa dalībnieku?

Pieņemot lēmumu iesaistīties 2. līmenī, personai ir jāizpēta šobrīd Latvijā piedāvātie pensiju plāni. Tīmekļa vietnē [manapensija.lv](#) (sadalā "Pensiju 2. līmenis" / "Aktuālie dati") ir apkopota informācija par visu pensiju plānu ienesīgumu 10 gadu garumā (sīkāka informācija atrodama sadalā "Pensiju 2. līmenis" / "Ieguldījumu plāna dalībniekiem paredzētā informācija").

Jāizvēlas plāns, kas atbilst attiecīgās personas vecumam. Personām pirmspensijas vecumā iesaka izvēlēties konservatīvos plānus mazāka riska dēļ, jo tie iegulda dalībnieka naudu fiksēta ienākuma finanšu aktīvos - valsts un korporatīvajās parādzīmēs, obligācijās, obligāciju fondos, kredītiestāžu termiņoguldījumos. Savukārt personām, kam līdz oficiālajam pensionēšanas vecumam palikuši vairāk nekā 10 gadi, iesaka izvēlēties sabalansētās vai aktīvās stratēģijas plānus, kuriem potenciāli ir lielāks ienesīgums, jo lielāko daļu plāna līdzekļu iegulda akcijās. Ieguldot naudu aktīvos plānos, iemaksātā kapitāla risks ir daudz augstāks, taču šie plāni var nest arī lielāku peļņu svārstīguma dēļ. Dalībniekiem ir jāvērtē gan īstermiņa, gan ilgtermiņa ienesīgums, jo ne vienmēr tas būs vienāds.

Kad persona ir izvēlējusies, kurā plānā tā vēlas iesaistīties, tā var iesniegt pieteikumu valsts fondētās pensijas kapitāla līdzekļu pārvaldītāja un ieguldījumu plāna izvēlei vai maiņai:

- vienotajā valsts un pašvaldību portālā www.latvija.lv, izmantojot e-iesniegumus VSAA pakalpojumiem (e-iesniegums valsts fondētās pensijas kapitāla līdzekļu pārvaldītāja un ieguldījumu plāna izvēlei vai maiņai);
- jebkurā VSAA nodaļā, nemot līdzi personu apliecinošu dokumentu;
- bankās un to filiālēs (Swedbank AS, SEB banka AS, Citadele banka AS, Luminor Bank AS, Norvik Banka AS, Meridian Trade Bank AS un PrivatBank AS, nemot līdzi personu apliecinošu dokumentu);
- internetbankā, kurā persona ir klients (Swedbank AS, SEB banka AS, Citadele banka AS, Norvik Banka AS, Luminor Bank AS).

Pensiju 2. līmeņa dalībnieks var mainīt līdzekļu pārvaldītāju vai ieguldījumu plānu, taču šādu izmaiņu skaits kalendāra gadā ir ierobežots. Dalībnieks var mainīt līdzekļu pārvaldītāju tikai vienu reizi gadā, bet ieguldījumu plānu pie pārvaldītāja – divas reizes gadā.

Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļus drīkst pārvaldīt ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, kas ir reģistrētas valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāju reģistrā, kuru uztur un aktualizē Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

(nobeigums nākamajās ūdenszīmēs)